

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2026

Δανάη Γεωργιάδου

ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων – Υπεύθυνη ΟΑΠ Λατινικών

ΔΟΜΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ

1. Γενικές επισημάνσεις
2. Τα νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους
3. Εξεταστικά δοκίμια
4. Πρακτικές επισημάνσεις σχετικά με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος
5. Προγραμματιζόμενες δράσεις της ΟΑΠ Λατινικών

1. Γενικές επισημάνσεις

Οι διδάσκοντες/-ουσες πρέπει να μελετήσουν από την αρχή της χρονιάς, αλλά και να συμβουλεύονται τακτικά:

- το **Αναλυτικό Πρόγραμμα (Δείκτες Επιτυχίας / Δείκτες Επάρκειας)**
- τα **Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμούς**

Μετά την πρόσφατη επικαιροποίηση των ΑΠ και των Προγραμματισμών:

Πολιτική ΥΠΑΝ: Η ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ ΤΑΥΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ

→ Δεν παραλείπεται τίποτα από τους Προγραμματισμούς.

Τηρείται το χρονοδιάγραμμα και η σειρά των Προγραμματισμών.

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΤΙ ΜΕΝΕΙ ΤΟ ΙΔΙΟ;

Οι ΣΚΟΠΟΙ – ΣΤΟΧΟΙ της διδασκαλίας του μαθήματος:

Το μάθημα παρέχει μια σφαιρική γνώση της λατινικής γλώσσας και του ρωμαϊκού κόσμου, γνώση βασική για τους μαθητές των ανθρωπιστικών κατευθύνσεων, αλλά και απαραίτητο εφόδιο για όσους συνεχίζουν με σπουδές σε Φιλοσοφικές Σχολές.

Το μάθημα αποτελεί υποχρεωτικό μάθημα απόλυσης στις Παγκύπριες Εξετάσεις Απόλυσης και υποχρεωτικό μάθημα πρόσβασης για κάποιες σχολές / τμήματα των ΑΕΙ στις Παγκύπριες Εξετάσεις Πρόσβασης.

Οι ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ της διδασκαλίας του μαθήματος:

Οι μαθητές πρέπει να είναι σε θέση:

- Να επεξεργάζονται γλωσσικά το λατινικό κείμενο, να το κατανοούν και να το αποδίδουν στη νέα Ελληνική. Να σχηματίζουν επίσης απλές προτάσεις στη Λατινική.
- Να γνωρίζουν το λατινικό λεξιλόγιο και να αξιοποιούν την ετυμολογία και τις επιβιώσεις του.
- Να γνωρίζουν και να αξιοποιούν τα βασικά στοιχεία μορφολογίας και σύνταξης.
- Να αντιλαμβάνονται και να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της ρωμαϊκής ιστορίας και γραμματείας.
- Να κατανοούν τη δομή της ρωμαϊκής κοινωνίας και τον ιδιάζοντα ιδεολογικό πλούτο και τις αξίες της.
- Να συγκρίνουν τον ρωμαϊκό κόσμο με τον αρχαίο ελληνικό (=κλασικός ελληνορωμαϊκός κόσμος), με τον νεοελληνικό κόσμο και με τον σύγχρονο ευρωπαϊκό κόσμο.

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

Επισήμανση:

Στον Προγραμματισμό, οι διδακτέοι κύριοι όροι της πρότασης και οι προσδιορισμοί (ομοιόπτωτοι, ετερόπτωτοι, εμπρόθετοι και επιρρηματικοί):

- παρουσιάζονται στο Μάθημα στο οποίο απαντούν για πρώτη φορά
- δεν καταγράφονται ξανά σε επόμενα Μαθήματα

Στόχος:

η σαφέστερη παρουσίαση των νέων φαινομένων και η διευκόλυνση της οργάνωσης της διδασκαλίας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΜΑΘΗΜΑ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

ΜΑΘΗΜΑ Ι: Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου	5
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες	
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Ουσιαστικά α' κλίσης• Οριστική ενεστώτα ενεργητικής φωνής της α' συζυγίας• Οριστική ενεστώτα του ρήματος sum• Σημασία και χρήση κύριων όρων πρότασης: υποκείμενο, κατηγορούμενο, αντικείμενο (σε αιτιατική)• Προσδιορισμοί: - Ομοιόπτωτοι: επιθετικός, κατηγορούμενο, παράθεση- Ετερόπτωτοι: γενική κτητική ή συμπλήρωμα επιθέτων, αφαιρετική του οργάνου, απρόθετη αιτιατική κίνησης σε τόπο- Εμπρόθετοι: ~~in + αφαιρετική~~, ~~de + αφαιρετική~~	
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.	

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ; ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ / ΜΕΙΩΣΗ ΣΤΗ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

- Αφαίρεση του Μαθήματος V (μετάφραση, σύνταξη, πραγματολογικά, επιμέρους γραμματικά φαινόμενα)

 ΠΡΟΣΟΧΗ: Μεταφέρεται στο Μάθημα IV η διδασκαλία

α) της οριστικής παρατατικού της β' συζυγίας και

β) των αρσενικών δευτερόκλιτων ουσιαστικών, επιθέτων και αντωνυμιών σε -er.

- Μεταφορά του Μαθήματος XXIII στη Γ' Λυκείου
- Αφαίρεση επιμέρους φαινομένων (γραμματικών και συντακτικών) από συγκεκριμένα Μαθήματα

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

Αναλυτικότερα:

ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ (ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΩΝ) ΑΠΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- Μάθημα IV: Αλληλοπάθεια
- Μάθημα V: Το ετερογενές ουσιαστικό locus, Αυτοπάθεια (ευθεία και πλάγια), Σύνταξη του ρήματος studeo
- Μάθημα VII: Σχηματισμός αιτιατικής και αφαιρετικής ενικού στα ουσιαστικά vis, turris, Neapolis
- Μάθημα X: Οι φωνητικές αλλοιώσεις στα σύνθετα ρήματα
- Μάθημα XII: Οι τέσσερις τρόποι σχηματισμού της οριστικής παρακειμένου
→ **Αντί αυτού, να τονιστεί στους μαθητές ότι για τον σχηματισμό της οριστικής παρακειμένου (ειδικά για τα ρήματα της γ' συζυγίας) είναι απαραίτητη και αρκετή η εκμάθηση των αρχικών χρόνων του κάθε ρήματος.**
- Μάθημα XVII: Το ρήμα do και η ιδιαιτερότητα στην κλίση του
- Μάθημα XVIII: Η κλίση του ουσιαστικού bos, bovis, Η αόριστη αντωνυμία quidam-quaedam-quoddam / quiddam
- Μάθημα XIX: Ο υπερθετικός των ομαλών επιθέτων (να γίνει απλή αναφορά), Η διάκριση ανάμεσα στα ρήματα cado και caedo

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ V

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ IV –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Αρσενικά ουσιαστικά β' κλίσης σε -er (το αρσενικό ουσιαστικό vir):

Επαναφορά των αρσενικών ουσιαστικών σε -us της β' κλίσης με αφορμή τα ουσιαστικά που απαντούν στο κείμενο IV

Αξιοποίηση παρατήρησης 1 (Μάθημα V) για διδασκαλία της υποκατηγορίας των αρσενικών ουσιαστικών σε -er (*pueros > puer· *agros > ager)

Κλίση του puer και του ager – Αναφορά στο vir

Κλίση των αντίστοιχων επιθέτων και κτητικών αντωνυμιών σε -er, -(er)a, -(er)um

➤ **Σπειροειδής επαναφορά:** Αξιοποίηση τύπων που απαντούν σε επόμενα κείμενα (π.χ. ministri, nostra, liberi – Μάθημα VI)

ΜΑΘΗΜΑ IV: ΤΑ ΗΘΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ	
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Ουδέτερα ουσιαστικά β' κλίσης • Δευτερόκλιτα επίθετα και κτητικές αντωνυμίες (ουδέτερα) • Οριστική παρατατικού ενεργητικής φωνής της α' συζυγίας • Οριστική παρατατικού του ρήματος sum • Αντωνυμία: δεικτική – επαναληπτική is-ea-id • Σημασία και χρήση κύριων όρων πρότασης: αντικείμενο (σε δοτική), κατηγορούμενο του αντικειμένου • Προσδιορισμοί: - Ετερόπτωτοι: αφαιρετική της αναφοράς, δοτική προσωπική - Εμπρόθετοι: apud + αιτιατική, ex + αφαιρετική, propter + αιτιατική, inter + αιτιατική Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος V: • Αρσενικά ουσιαστικά β' κλίσης σε -er • Το αρσενικό ουσιαστικό vir • Οριστική παρατατικού ενεργητικής φωνής της β' συζυγίας
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ V

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ IV –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Οριστική παρατατικού ενεργητικής φωνής της β' συζυγίας:

Διδασκαλία, με βάση το κείμενο IV, της οριστικής παρατατικού της α' συζυγίας

Διερεύνηση προσδοκιών των μαθητών σχετικά με τον σχηματισμό της οριστικής παρατατικού της β' συζυγίας (π.χ. deleo)

Διατύπωση κανόνα

➤ **Σπειροειδής επαναφορά:** Αξιοποίηση ρημάτων β' συζυγίας σε άλλα κείμενα για σχηματισμό παρατατικού ή/και μεταφορά της ιστορίας της Ανδρομέδας στο Μάθημα III στον παρατατικό

ΜΑΘΗΜΑ IV: ΤΑ ΗΘΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ	
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Ουδέτερα ουσιαστικά β' κλίσης • Δευτερόκλιτα επίθετα και κτητικές αντωνυμίες (ουδέτερα) • Οριστική παρατατικού ενεργητικής φωνής της α' συζυγίας • Οριστική παρατατικού του ρήματος sum • Αντωνυμία: δεικτική – επαναληπτική is-ea-id • Σημασία και χρήση κύριων όρων πρότασης: αντικείμενο (σε δοτική), κατηγορούμενο του αντικειμένου • Προσδιορισμοί: - Ετερόπτωτοι: αφαιρετική της αναφοράς, δοτική προσωπική - Εμπρόθετοι: apud + αιτιατική, ex + αφαιρετική, propter + αιτιατική, inter + αιτιατική Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος V: • Αρσενικά ουσιαστικά β' κλίσης σε -er • Το αρσενικό ουσιαστικό vir • Οριστική παρατατικού ενεργητικής φωνής της β' συζυγίας
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ VIII

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ VII –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ουδέτερα φωνηεντόληκτα ουσιαστικά σε -e, -al, -ar:

Διδασκαλία των φωνηεντόληκτων αρσενικών και θηλυκών της γ' κλίσης

Επαναφορά των ουδετέρων της β' κλίσης

Διερεύνηση των προσδοκιών των μαθητών σχετικά με τις καταλήξεις των ουδέτερων φωνηεντόληκτων

Οριστική μέλλοντα ενεργητικής φωνής της α' και β' συζυγίας:

Διδασκαλία του σχηματισμού του μέλλοντα

Εφαρμογή στο κείμενο με ασκήσεις μετασχηματισμού:

- Μεταφορά του πρώτου μέρους του κειμένου του Μαθήματος VII («Caesar... admonebit») στον μέλλοντα
- Αντικατάσταση του υποκειμένου «Caesar» με άλλο υποκείμενο και επανάληψη της διαδικασίας
- **Κατά την κρίση του/της διδάσκοντος/-ουσας, η εμπέδωση ή/και η διδασκαλία της οριστικής μέλλοντα α' και β' συζυγίας μπορεί να γίνει και στο Μάθημα X, όπου απαντούν σχετικοί τύποι.**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΜΑΘΗΜΑ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

ΜΑΘΗΜΑ VII: ΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΞΕΧΕΙΜΩΝΙΑΣΜΑ	
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Ισοσύλλαβα-φωνηεντόληκτα αρσενικά και θηλυκά ουσιαστικά γ' κλίσης • Το ελλειπτικό ουσιαστικό vis • Το ρήμα possum στην οριστική ενεστώτα και παρατατικού • Απαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής φωνής της α' και β' συζυγίας • Είδη του απαρεμφάτου και συντακτική τους λειτουργία
	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος VIII: • Ουδέτερα φωνηεντόληκτα ουσιαστικά σε -e, -al, -ar • Οριστική μέλλοντα ενεργητικής φωνής της α' και β' συζυγίας
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ VIII

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ X ΚΑΙ XI –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τριτόκλιτα επίθετα (μονοκατάληκτα) (Μάθημα X):

Αξιοποίηση των συνεκφορών «bellum ingens» και «populos feroces» του κειμένου

Κλίση των συνεκφορών από τους μαθητές / Εξάσκηση

Τριτόκλιτα επίθετα (τρικατάληκτα, δικατάληκτα) (Μάθημα XI):

Αξιοποίηση των συνεκφορών «dux Carthaginiensis», «omnes gentes» και «cladem Cannensem» του κειμένου

Κλίση των συνεκφορών από τους μαθητές / Εξάσκηση

- **Κατά την κρίση του/της διδάσκοντος/-ουσας, η διδασκαλία των τριτοκλίτων επιθέτων (μονοκατάληκτων, δικατάληκτων, τρικατάληκτων) μπορεί να γίνει μαζί στο Μάθημα XI, με παράλληλη αξιοποίηση των κειμένων των Μαθημάτων X και XI.**

ΜΑΘΗΜΑ X: Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑ		5
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου	
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες	
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Οριστική μέλλοντα ενεργητικής φωνής της γ' και δ' συζυγίας • Οριστική μέλλοντα του ρήματος sum • Οριστική ενεστώτα, παρατατικού και μέλλοντα ενεργητικής φωνής και απαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος fero	
	• Προσδιορισμοί: - Εμπρόθετοι: a/ab + αφαιρετική, post + αιτιατική Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος VIII: • Τριτόκλιτα επίθετα (μονοκατάληκτα)	
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.	

ΜΑΘΗΜΑ XI: Η ΡΩΜΗ ΚΑΙ Η ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ		6
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου	
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες	
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Οριστική παρακειμένου ενεργητικής φωνής της α', β' και δ' συζυγίας • Οριστική παρακειμένου του ρήματος sum • Οι αρχικοί χρόνοι των ρημάτων της ενεργητικής φωνής • Προσδιορισμοί: - Ετερόπτωτοι: αιτιατική του χρόνου	
	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος VIII: • Τριτόκλιτα επίθετα (τρικατάληκτα, δικατάληκτα)	
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.	

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XVI

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ XVII –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Οριστική ενεστώτα παθητικής φωνής της γ' συζυγίας:

Διερεύνηση των προσδοκιών των μαθητών για τον σχηματισμό της οριστικής ενεστώτα παθητικής φωνής της γ' συζυγίας με βάση τις γνώσεις τους:

- α) για την οριστική ενεστώτα παθητικής φωνής των άλλων συζυγιών και
- β) για την οριστική ενεστώτα ενεργητικής φωνής της γ' συζυγίας

Σχηματισμός με αφορμή ρήματα γ' συζυγίας από το κείμενο

Διδασκαλία της οριστικής παρατατικού παθητικής φωνής α', β', γ' και δ' συζυγίας με βάση το κείμενο

Μεταφορά του κειμένου α) στον αντίθετο αριθμό και β) στο παρόν (ενεστώτας) (μετασχηματισμός)

Απαρέμφατο ενεστώτα παθητικής φωνής της γ' συζυγίας:

Υπενθύμιση του τρόπου σχηματισμού του απαρεμφάτου ενεστώτα παθητικής φωνής της α', β' και δ' συζυγίας (-ri)

Αναφορά στον διαφορετικό σχηματισμό του απαρεμφάτου ενεστώτα παθητικής φωνής της γ' συζυγίας (-i)

- **Σπειροειδής επαναφορά:** Ασκήσεις μετατροπής τύπων σε επόμενα Μαθήματα

ΜΑΘΗΜΑ XVII: ΦΟΒΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΑΓΝΩΣΤΟ		
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου	6
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες	
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος XVI: - Οριστική ενεστώτα παθητικής φωνής της γ' συζυγίας - Απαρέμφατο ενεστώτα παθητικής φωνής της γ' συζυγίας - Οριστική μέλλοντα παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Το ρήμα fio Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: - Οριστική παρατατικού παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Μετοχή παρακειμένου παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Προσδιορισμοί: - Ετερόπλητοι: αφαιρετική του ποιητικού-εσωτερικού αναγκαστικού αιτίου (για άψυχα)	
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.	

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XVI

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ XVII –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Οριστική μέλλοντα παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας:

Διερεύνηση των προσδοκιών των μαθητών με βάση τις γνώσεις τους:

- α) για τον σχηματισμό του μέλλοντα ενεργητικής φωνής και
- β) τις χαρακτηριστικές καταλήξεις της παθητικής φωνής

Μεταφορά του κειμένου στο μέλλον ή/και κλίση των ρημάτων παθητικής φωνής του κειμένου σε όλα τα πρόσωπα από τους μαθητές (μετασχηματισμός)

Το ρήμα fio:

Αξιοποίηση της Παρατήρησης 5-Μάθημα XVI

Κλίση του ρήματος στους χρόνους που σχηματίζονται με το θέμα του ενεστώτα και του απαρεμφάτου ενεστώτα

- **Σπειροειδής επαναφορά:** Στο Μάθημα XX «Claudius imperator factus est»

ΜΑΘΗΜΑ XVII: ΦΟΒΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΑΓΝΩΣΤΟ	
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος XVI: • Οριστική ενεστώτα παθητικής φωνής της γ' συζυγίας • Απαρέμφατο ενεστώτα παθητικής φωνής της γ' συζυγίας • Οριστική μέλλοντα παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας • Το ρήμα fio Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Οριστική παρατατικού παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας • Μετοχή παρακειμένου παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας • Προσδιορισμοί: - Ετερόπτωτοι: αφαιρετική του ποιητικού-εσωτερικού αναγκαστικού αιτίου (για άψυχα)
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΧΧ

Συνημμένη μετοχή: είδη (επιθετική, επιρρηματική, κατηγορηματική), χρονικές σχέσεις

Ο όρος «χρονικές σχέσεις» του Προγραμματισμού αναφέρεται στη χρονική σχέση ανάμεσα στη μετοχή και στην κύρια πρόταση από την οποία εξαρτάται.

- Μετοχή ενεστώτα → **ΣΥΓΧΡΟΝΟ**
- Μετοχή παρακειμένου → **ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ**
- Μετοχή μέλλοντα → **ΥΣΤΕΡΟΧΡΟΝΟ**

Αξιοποίηση της Παρατήρησης 4

ΜΑΘΗΜΑ ΧΧ: ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΥΡΤΙΝΕΣ Ή ΠΩΣ Ο ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΕΓΙΝΕ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ		
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου	
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες	
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα:	
	• Μετοχή ενεστώτα και μέλλοντα ενεργητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας • Συνημμένη μετοχή: είδη (επιθετική, επιρρηματική, κατηγορηματική), χρονικές σχέσεις • Ενεργητική περιφραστική συζυγία (απλή αναφορά) • Απαρέμφατο μέλλοντα ενεργητικής φωνής	5
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.	

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΧΧ

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΧΧΙΙ –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Υποτακτική «μέλλοντα» ενεργητικής φωνής της α΄, β΄, γ΄ και δ΄ συζυγίας:

[Μάθημα ΧΧ → απλή αναφορά στην ενεργητική περιφραστική συζυγία (με αφορμή τη μετοχή μέλλοντα «moriturum») ως άλλης μορφής έκφρασης μελλοντικής πράξης]

Επαναφορά της ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας (οριστική και υποτακτική) – Σύνδεση της υποτακτικής με την υποτακτική «μέλλοντα» ενεργητικής φωνής

Ασκήσεις μετατροπής ρηματικών τύπων του κειμένου στην υποτακτική μέλλοντα (μετασχηματισμός)

[Αναφορά στη χρήση της υποτακτικής γενικά για την εκφορά δευτερευουσών προτάσεων (βλ. Γ΄ Λυκείου)]

ΜΑΘΗΜΑ ΧΧΙΙ: ΠΡΟΤΡΟΠΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ		5
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου	
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες	
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: - Υποτακτική ενεστώτα και μέλλοντα ενεργητικής φωνής της α΄, β΄, γ΄ και δ΄ συζυγίας - Υποτακτική ενεστώτα παθητικής φωνής της α΄, β΄, γ΄ και δ΄ συζυγίας - Υποτακτική ενεστώτα και μέλλοντα του ρήματος sum - Οι σημασίες της υποτακτικής	
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.	

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

- Μεταφορά, από τη Β' Λυκείου, του Μαθήματος XXIV και επιμέρους φαινομένων του Μαθήματος XXIII (υποτακτική παρατατικού, παρακειμένου, υπερσυντελικού)
- Αφαίρεση Μαθήματος XLVII (μετάφραση, σύνταξη, πραγματολογικά, επιμέρους συντακτικά φαινόμενα)
➡ ΠΡΟΣΟΧΗ: Μεταφέρεται στο Μάθημα XLV η διδασκαλία των ενδοιαστικών προτάσεων.
- Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων:
Διδασκαλία όλων των επιθέτων και επιρρημάτων που απαντούν στο σχολικό εγχειρίδιο (Λατινικά Λυκείου) (όσα απαντούν μόνο στη Λατινική Γραμματική Α. Τζαρτζάνου δεν διδάσκονται)

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XXIII

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ XXIV –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Υποτακτική παρατατικού – Υποτακτική παρακειμένου και υπερσυντελικού ενεργητικής και παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας και του ρήματος sum:

Στο κείμενο του Μαθήματος XXIV υπάρχουν τύποι της υποτακτικής παρατατικού, παρακειμένου και υπερσυντελικού:

Εντοπισμός όλων των υποτακτικών του κειμένου και κατάταξή τους με βάση τις καταλήξεις τους

Διατύπωση κανόνα από τους μαθητές για τον τρόπο σχηματισμού της υποτακτικής παρατατικού (ενεργητικής και παθητικής φωνής), και παρακειμένου και υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής.

Επαναφορά του τρόπου σχηματισμού της οριστικής παρακειμένου και υπερσυντελικού παθητικής φωνής → διερεύνηση προσδοκιών και διατύπωση κανόνα για τον σχηματισμό της υποτακτικής παρακειμένου και υπερσυντελικού παθητικής φωνής

ΜΑΘΗΜΑ XXIV: ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΕΝΟΣ ΨΕΥΤΗ	
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος XXIII: - Υποτακτική παρατατικού ενεργητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Υποτακτική παρατατικού παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Υποτακτική παρατατικού του ρήματος sum - Οριστική και υποτακτική στις δευτερεύουσες προτάσεις Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: - Υποτακτική παρακειμένου και υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Υποτακτική παρακειμένου και υπερσυντελικού παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Υποτακτική παρακειμένου και υπερσυντελικού του ρήματος sum - Ακολουθία χρόνων υποτακτικής
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΤΙΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΧΡΟΝΩΝ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ (ΜΑΘΗΜΑΤΑ XXIII-XXIV) ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Προβληματισμός για τη **χρήση της οριστικής και της υποτακτικής** στο κείμενο – Συγκριση και με το κείμενο του Μαθήματος XXII (κύριες προτάσεις):

Αξιοποίηση της Παρατήρησης 2-Μάθημα XXIII

Παραδείγματα **στα νέα Ελληνικά** για την κατανόηση της έννοιας της ακολουθίας των χρόνων →

Παίρνοντας ως βάση την πράξη της κύριας πρότασης, τι σχέση έχει μαζί της η πράξη της δευτερεύουσας (**σύγχρονο, προτερόχρονο, υστερόχρονο**);

Διερεύνηση των υποτακτικών του κειμένου: Ποιος χρόνος χρησιμοποιείται κάθε φορά, για να δηλωθεί η χρονική σχέση με την κύρια πρόταση;

Διατύπωση των κανόνων **ακολουθίας χρόνων**: Αξιοποίηση Παρατήρησης 3-Μάθημα XXIII και 5-Μάθημα XXIV

Μετατροπή των χρόνων των ρημάτων της κύριας ή της δευτερεύουσας πρότασης και διερεύνηση της αλλαγής στο νόημα του κειμένου (**μετασχηματισμός**)

- Εμπέδωση της ακολουθίας χρόνων γίνεται στο Μάθημα XXXV με αφορμή τις αιτιολογικές προτάσεις. Στη συνέχεια:

➤ **Σπειροειδής επαναφορά**: σε όποιο Μάθημα υπάρχει δευτερεύουσα πρόταση

ΜΑΘΗΜΑ XXIV: ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΕΝΟΣ ΨΕΥΤΗ	
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος XXIII: - Υποτακτική παρατατικού ενεργητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Υποτακτική παρατατικού παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Υποτακτική παρατατικού του ρήματος sum - Οριστική και υποτακτική στις δευτερεύουσες προτάσεις Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: - Υποτακτική παρακειμένου και υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Υποτακτική παρακειμένου και υπερσυντελικού παθητικής φωνής της α', β', γ' και δ' συζυγίας - Υποτακτική παρακειμένου και υπερσυντελικού του ρήματος sum - Ακολουθία χρόνων υποτακτικής
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

(ΜΑΘΗΜΑ XXVI ΚΑΙ XXVII)

Διδάσκονται αναλυτικά όλες οι περιπτώσεις παραθετικών που συναντώνται σε όλα τα κείμενα του εγχειριδίου **Λατινικά Λυκείου** (Μαθήματα Β' και Γ' Λυκείου).

Εξαιρούνται από την ύλη τα παραθετικά που απαντούν μόνο στη *Λατινική Γραμματική*, όπως:

humilis, maledicus, inferus, deterius κτλ (μέσα από τις § 44-54 της *Λατινικής Γραμματικής*)

- Τα περιφραστικά παραθετικά, ο β' όρος σύγκρισης και η απόλυτη σύγκριση διδάσκονται κανονικά. (Αξιοποίηση Παρατηρήσεων 1-7-Μάθημα XXVI και 1-3-Μάθημα XXVII)

➤ **Σπειροειδής επαναφορά:** στα Μαθήματα στα οποία απαντά το κάθε επίθετο / επίρρημα

ΜΑΘΗΜΑ XXVI: Ο ΠΛΙΝΙΟΣ ΑΝΑΓΕΛΛΕΙ ΕΝΑ ΘΛΙΒΕΡΟ ΓΕΓΟΝΟΣ	
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων (όλα τα επίθετα και επιρρήματα που συναντώνται στο σχολικό εγχειρίδιο) • Ο β' όρος σύγκρισης
Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος XXVII: • Ανώμαλα παραθετικά (όλα τα επίθετα και επιρρήματα που συναντώνται στο σχολικό εγχειρίδιο) • Απόλυτη σύγκριση	

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XXI

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ XXXIV–

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Απόλυτη μετοχή (αφαιρετική απόλυτος):

Αξιοποίηση της αφαιρετικής απολύτου «**abiectis armis**» του κειμένου:

- γραμματική αναγνώριση μετοχής
- σχολιασμός: χρόνος και πτώση, υποκείμενο μετοχής, χρονική σχέση με την κύρια πρόταση

Σύνδεση με τη γενική απόλυτο της αρχαίας Ελληνικής

Αξιοποίηση της Παρατήρησης 1-Μάθημα XXI

Μετατροπή δευτερευουσών χρονικών προτάσεων του κειμένου σε μετοχικές και της αφαιρετικής απολύτου σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση (**μετασχηματισμός**)

- **Σπειροειδής επαναφορά:** σε αντίστοιχες περιπτώσεις άλλων Μαθημάτων

ΜΑΘΗΜΑ XXXIV: Ο ΣΚΙΠΙΩΝΑΣ Ο ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΗΣΤΑΡΧΟΙ		4
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου	
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες	
3.	Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: • Το σουπίνο: - Σχηματισμός - Συντακτική χρήση της αιτιατικής - Συντακτική χρήση της αφαιρετικής Γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα Μαθήματος XXI: • Απόλυτη μετοχή (αφαιρετική απόλυτος)	
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.	

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XLVII

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ XLV –

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ενδοιαστικές προτάσεις:

Αξιοποίηση του ρήματος *vereor* που δηλώνει φόβο: «*Gallus, periculum veritus, constituit ut tragulam mitteret.*»

- Ποιος είναι ακριβώς ο κίνδυνος που φοβόταν ο Γάλλος;
... **μήπως** τον δουν οι εχθροί.

Διδασκαλία του κανόνα μέσα από το παράδειγμα:

Gallus veretur/metuit ne hostes eum videant.

Gallus verebatur/metuebat ne hostes eum viderent.

Gallus veretur/metuit ne hostes eum viderint.

Συσχετισμός της εκφοράς των πρώτων δύο προτάσεων πιο πάνω με τις βουλευτικές και τελικές προτάσεις

Προσοχή στη χρήση των χρόνων των ρημάτων κατά τη μετάφραση

Αξιοποίηση Παρατήρησης 1 και Παρατήρησης 4-Μάθημα XLVII και Διατύπωση κανόνα

ΜΑΘΗΜΑ XLV: ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΠΤΕΡΩΝΕΙ ΤΟ ΗΘΙΚΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΩΝ		5
1.	Μετάφραση, σύνταξη και ερμηνευτική απόδοση του κειμένου	
2.	Επισήμανση κοινών λέξεων και κοινών ριζών της λατινικής γλώσσας με την αρχαία και νέα ελληνική και τις σύγχρονες λατινογενείς γλώσσες	
3.	Συντακτικό φαινόμενο: • Βουλευτικές προτάσεις Συντακτικό φαινόμενο Μαθήματος XLVII: • Ενδοιαστικές προτάσεις	
4.	Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγεται το κείμενο. Ερμηνεία του κειμένου με την προσέγγιση κεντρικών ιδεών του ρωμαϊκού κόσμου που αναδεικνύονται από αυτό.	

2. Τα Νέα Πλαίσια Μάθησης-Προγραμματισμοί και η διαχείρισή τους

Σημαντικές διευκρινίσεις:

- Όπως έχει τονιστεί: Η μεταφορά της διδασκαλίας γραμματικών και συντακτικών φαινομένων από ένα Μάθημα σε κάποιο άλλο είναι ενδεικτική. Αν ο/η διδάσκων/-ουσα κρίνει ότι αυτό είναι καλύτερα να γίνει στο πλαίσιο άλλου Μαθήματος, μπορεί να το κάνει, ακολουθώντας την πορεία που θεωρεί πιο πρόσφορη.

➤ ΠΡΟΣΟΧΗ:

- Στην περίπτωση της μεταφοράς γραμματικών και συντακτικών φαινομένων σε άλλο Μάθημα, είναι σημαντικό να μην διδάσκονται ΟΛΑ τα φαινόμενα σε μία περίοδο. Να οργανώνεται η διδασκαλία με τέτοιο τρόπο, ώστε να δίνεται χρόνος για εμπέδωση.

• Διδασκαλία θεματογραφίας:

- Οι ώρες που διατίθενται στον Προγραμματισμό δεν χρειάζεται να γίνονται απαραίτητως συνεχόμενα.
- Αξιοποίηση σύντομων άγνωστων κειμένων / θεμάτων (για εμπέδωση συγκεκριμένων φαινομένων) μπορεί να γίνεται και στο πλαίσιο Μαθημάτων.

3. Εξεταστικά Δοκίμια

- Δεν υπάρχει φέτος καμιά αλλαγή στα εξεταστικά δοκίμια (Τελικών Εξετάσεων και Παγκυπρίων Εξετάσεων). Κάποιες τροποποιήσεις έγιναν την περσινή χρονιά:
 - στην κατανομή των μονάδων
 - στη δομή των γραπτών
 - στη διατύπωση και στα ζητούμενα κάποιων ασκήσεων.

Βλ. στην ιστοσελίδα του μαθήματος:

1. Δειγματικά Εξεταστικά Δοκίμια Β' και Γ' Λυκείου
2. Εξεταστικά Δοκίμια των Τελικών Εξετάσεων Β' και Γ' Λυκείου 2025-26
3. Δειγματικό Εξεταστικό Δοκίμιο Παγκυπρίων Εξετάσεων Πρόσβασης
4. Εξεταστικό Δοκίμιο των Παγκυπρίων Εξετάσεων Πρόσβασης 2026

(βλ. και <https://panexams.moec.gov.cy/el/themata-lyseis>)

➤ *Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις τροποποιήσεις του 2025-2026, μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα: Επιμόρφωση / Ημερίδες - Σεμινάρια - Συνέδρια / Σεμινάρια Επιθεωρητών: Σεμινάρια Σεπτεμβρίου 2025*

Κατανομή μονάδων: Τελικές Εξετάσεις Β΄ Λυκείου

ΔΟΜΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ	ΜΟΝΑΔΕΣ
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	30
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	70
Λεξιλογικές ασκήσεις	4
Τονισμός	2
Γραμματικές και Συντακτικές ασκήσεις	43
Ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο – Ιδεολογικό υπόβαθρο Κατανόηση κειμένου	5
Άγνωστο κείμενο για μετάφραση (ευθύ)	8
Άγνωστο κείμενο για μετάφραση (αντίστροφο)	8
	ΣΥΝΟΛΟ 100

Κατανομή μονάδων:
Τελικές Εξετάσεις Γ΄ Λυκείου και Παγκύπριες Εξετάσεις Πρόσβασης

ΔΟΜΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ	ΜΟΝΑΔΕΣ
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	35
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	65
Λεξιλογικές ασκήσεις	4
Τονισμός	2
Γραμματικές και Συντακτικές ασκήσεις	34
Ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο – Ιδεολογικό υπόβαθρο Κατανόηση κείμενου	5
Άγνωστο κείμενο για μετάφραση (ευθύ)	10
Άγνωστο κείμενο για μετάφραση (αντίστροφο)	10
	ΣΥΝΟΛΟ 100

4. Πρακτικές επισημάνσεις σχετικά με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος

- ✓ Συστηματική χρήση του βιβλίου και της γραμματικής (δεν υποκαθίστανται από φυλλάδια / άλλο υλικό)
- ✓ Ολοκληρωμένη παρουσίαση – διδασκαλία των νέων φαινομένων (αντλώντας από όλα τα σημεία του βιβλίου στα οποία γίνεται λόγος για αυτά, καθώς και από τη γραμματική):
π.χ.: η διδασκαλία των χρονικών προτάσεων και του συνδέσμου cum δεν συναντάται ολοκληρωμένα στο κεφάλαιο XXXVIII, αλλά και σε προηγούμενα κεφάλαια (ειδικά για τις χρονικές προτάσεις βλ. στην *Ημερίδα Λατινικών με Ημερίδα Λατινικών με θέμα: "Προσεγγίζοντας τα Λατινικά: Διδακτικές Πρακτικές και Πολιτισμικές Συνδέσεις"*)
- ✓ Συστηματική διδασκαλία των αντωνυμιών, όπου αυτό προνοείται από τον Προγραμματισμό
- ✓ Τα παραδείγματα των δευτερευουσών προτάσεων που απαντούν στο σχολικό εγχειρίδιο είναι συγκεντρωμένα στα αρχεία με τίτλο «Συμπληρωματικό υλικό», στο Μάθημα όπου διδάσκεται η αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση (ιστοσελίδα: Υλικό / Υποστηρικτικό υλικό / Β' Λυκείου και Υλικό / Υποστηρικτικό Υλικό / Γ' Λυκείου)
- **Λεξιλόγιο:**
 - ✓ Κάποιες λέξεις που, έστω κι αν δεν απαντούν στα εντός ύλης υπό μετάφραση κείμενα, συναντώνται συχνά στις ασκήσεις του βιβλίου και στη γραμματική, θεωρούνται διδαγμένες (π.χ. dominus, pax). Θα επικαιροποιηθεί σύντομα ο σχετικός κατάλογος στο Υλικό του μαθήματος στην ιστοσελίδα.

4. Πρακτικές επισημάνσεις σχετικά με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος

Ενθαρρύνεται η αξιοποίηση υλικού από την ιστοσελίδα του Μαθήματος:

A.

- **Σύνδεση με το ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανάγονται τα κείμενα:**
 1. Εισήγηση κ. Δανάης Γεωργιάδου, ΕΜΕ Φιλολογικών, Υπεύθυνης ΟΑΠ Λατινικών («Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας του μαθήματος των Λατινικών – Η επαφή με τον ρωμαϊκό κόσμο»)
 2. Εισηγήσεις δρος Σπυρίδωνα Τζούνακα, Καθηγητή Λατινικής Φιλολογίας, Τμήμα Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου («*Exempla ad imitandum* στα Λατινικά Λυκείου: διδακτικές προσεγγίσεις» και «Πτυχές της κοινωνικής και πολιτικής ζωής των Ρωμαίων στη διδασκαλία των Λατινικών»)

(βλ. Επιμόρφωση/ Ημερίδες – Σεμινάρια – Συνέδρια / Ημερίδα Λατινικών με θέμα «Πτυχές της διδασκαλίας των Λατινικών: προσεγγίζοντας το κείμενο και τον κόσμο του» (6 Απριλίου 2024) και Ημερίδα Λατινικών με θέμα: "Προσεγγίζοντας τα Λατινικά: Διδακτικές Πρακτικές και Πολιτισμικές Συνδέσεις" (28 Φεβρουαρίου 2026))

4. Πρακτικές επισημάνσεις σχετικά με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος

Β.

- **Διδακτικά σενάρια - Κειμενοκεντρική προσέγγιση**

1. Εισηγήσεις δρος Γ. Βασιλειάδη («Διδάσκοντας τις πλάγιες ερωτήσεις με βάση το κείμενο και το συγκεκριμένο» και «Η κειμενοκεντρική προσέγγιση στη διδασκαλία των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων: παραδείγματα εφαρμογής»)

(βλ. *Επιμόρφωση/ Ημερίδες – Σεμινάρια – Συνέδρια / Ημερίδα Λατινικών με θέμα «Πτυχές της διδασκαλίας των Λατινικών: προσεγγίζοντας το κείμενο και τον κόσμο του»* (6 Απριλίου 2024) και *Ημερίδα Λατινικών με θέμα: "Προσεγγίζοντας τα Λατινικά: Διδακτικές Πρακτικές και Πολιτισμικές Συνδέσεις"* (28 Φεβρουαρίου 2026))

2. Διαδικτυακή Ενημερωτική Συνάντηση, 29 Σεπτεμβρίου 2025: διδασκαλία της οριστικής μέλλοντα με βάση το κείμενο του Μαθήματος Χ

Γ.

- **Θεματογραφία**

1. «Διαφοροποιημένες ασκήσεις θεματογραφίας» (βλ. Υλικό/ Υποστηρικτικό Υλικό/ Β' και Γ' Λυκείου)

2. «Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού» και «Κατά Ματθαίον ευαγγέλιο των Χριστουγέννων» (βλ. Υλικό/ Υποστηρικτικό Υλικό/ Γ' Λυκείου).

4. Πρακτικές επισημάνσεις σχετικά με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος

- Η τεχνική της μετάφρασης:

- ✓ Στην αξιολόγηση αποφεύγουμε να δίνουμε για μετάφραση κείμενο με πολλά κύρια ονόματα. / Αν επαναλαμβάνονται κάποια, δεν τα αξιολογούμε.
- ✓ Όταν μεταφράζουμε στα Ελληνικά (τόσο στη διδασκαλία, όσο και στην αξιολόγηση):
 - είμαστε όσο πιο πιστοί μπορούμε στο λατινικό κείμενο
 - εκφραζόμαστε σε άρτια νεοελληνική γλώσσα
- ✓ Οι μεταφράσεις που περιέχονται στο Βιβλίο του Καθηγητή του ΟΕΔΒ αποτελούν μια καλή βάση για αξιοποίηση, υπάρχουν όμως αρκετά σημεία στα οποία το κείμενο αποδίδεται περισσότερο ή λιγότερο ελεύθερα, με τρόπο που να μην ικανοποιεί τις **αρχές** που θέτουμε στη μεταφραστική διαδικασία (βλ. παρακάτω).

Επισημάνσεις στη μεταφραστική διαδικασία:

Είδος λάθους	Λατινικό κείμενο	Μετάφραση ΟΕΔΒ	Προτεινόμενη μετάφραση
Παράλειψη λέξης	XXVIII: hominem comprehendit	τον έπιασε	έπιασε /συνέλαβε τον άνθρωπο
Προσθήκη λέξης	XXXII: plena ... vetustas	γεμάτη είναι η αρχαιότητα	γεμάτη η αρχαιότητα
	XXXIX: ex illā	από αυτό το υλικό	από αυτό
Αλλαγή λέξης	XXXII: scriptōres ... Latīni	Ρωμαίοι συγγραφείς	Λατίνοι συγγραφείς
	XXXVIII: ut pugnare cuperent	ώστε να επιθυμούν τον πόλεμο	ώστε να επιθυμούν να μάχονται
Αλλαγή στον χρόνο ρήματος	XXXIV: Quod ut praedōnes animadvertērunt	Βλέποντας το πράγμα αυτό οι ληστές	Μόλις το είδαν οι ληστές (=χρονική πρόταση, προτερόχρονο)
	XXXIX: Si marmor illi obtulisses, ... fecisset	Αν του πήγαινες μάρμαρο, θα το έκανε	Αν του είχες πάρει μάρμαρο, θα το είχε κάνει (=υποθετικός λόγος μη πραγματικού στο παρελθόν)
	XL: coegerat	συγκάλεσε	είχε συγκαλέσει
Αλλαγή στον αριθμό κ.τ.λ.	XLVII: super vestem earum	στα φορέματά τους	στο φόρεμά τους

5. Προγραμματιζόμενες δράσεις της ΟΑΠ Λατινικών

- Ημερίδα Λατινικών (Β ' Τετράμηνο)
 - Δειγματικές διδασκαλίες (σε συνεννόηση με διδάσκοντες/-ουσες)
 - Επισκέψεις σε Γυμνάσια σε συνεργασία με την ΟΑΠ των Αρχαίων Ελληνικών για ενημέρωση σχετικά με τη διδασκαλία των κλασικών γλωσσών στο Λύκειο
- *Μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας για διοργάνωση κάποιας δράσης σε συνεργασία με την ΟΑΠ Λατινικών*

ΟΑΠ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

dme-latinika@schools.ac.cy

Υπεύθυνη: Δανάη Γεωργιάδου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
dgeorgiadou@schools.ac.cy

Δρ Καλλιόπη Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
kprougiourou@schools.ac.cy

Δρ Ελένη Δαμιανίδου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
eleni5da@cytanet.com.cy

Δρ Γεώργιος Βασιλειάδης, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
gvasileiadis@schools.ac.cy

Multas gratias vobis agimus!